

4136012 PRPR/M : สาขาวิชา:วิจัยประชากรและสังคม; ศศ.ม. (วิจัยประชากรและสังคม)

คำสำคัญ : ปัจจัยกำหนด / การใช้บริการรักษาโรค / ขั้นพื้นฐาน / ประชาชนไทย / ชนบท

ระจิดร ชาศริยวณิษย์ : ปัจจัยกำหนดการใช้บริการรักษาโรคขั้นพื้นฐานของประชาชนไทยในชนบท (FACTORS DETERMINING BASIC HEALTH SERVICE UTILIZATION OF RURAL THAI POPULATION) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : พิมลพรรณ อิศรภักดี,Ph.D., บุญผา ศิริรัศมี,Ph.D., 74 หน้า ISBN 974-9580-11-7

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยที่กำหนดการใช้บริการรักษาโรคแบบพื้นบ้าน การซื้อยากินเอง และการใช้บริการที่สถานอนามัย ปัจจัยที่ศึกษาได้แก่ ปัจจัยพื้นฐาน(อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ภาคที่อยู่อาศัย)ปัจจัยเสริม(ลักษณะความเจ็บป่วย สวัสดิการรักษาพยาบาล)และปัจจัยด้านระบบบริการสาธารณสุข โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากโครงการสำรวจสถานะอนามัยและสวัสดิการปี 2539 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานประจำสถานอนามัยจากรายงานทรัพยากรสาธารณสุขประจำปี 2539 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย Chi-square test และ Multinomial Logistic Regression Analysis

ผลการศึกษาเปรียบเทียบการใช้บริการรักษาโรคขั้นพื้นฐาน 3 แหล่ง คือ(1) การรักษาแบบพื้นบ้าน(2) การซื้อยากินเอง (3) การรักษาที่สถานอนามัย พบว่าประชาชนรักษาโรคโดยการซื้อยากินเองมากที่สุดรองลงมาคือรักษาที่สถานอนามัยและรักษาแบบพื้นบ้านตามลำดับ ปัจจัยที่กำหนดการใช้บริการรักษาโรคขั้นพื้นฐานดังนี้ พบว่าผู้สูงอายุรักษาอาการเจ็บป่วยแบบพื้นบ้านมากกว่าซื้อยากินเอง ผู้มีอาชีพเกษตรกรและช่างฝีมือแรงงานซื้อยากินเองมากกว่ารักษาที่สถานอนามัย ผู้ที่ป่วยเล็กน้อยซื้อยากินเองมากกว่ารักษาที่สถานอนามัยและรักษาแบบพื้นบ้าน ผู้ป่วยเรื้อรังรักษาที่สถานอนามัยมากกว่าซื้อยากินเอง และรักษาแบบพื้นบ้านผู้ที่มิบัตรสงเคราะห์บัตรสุขภาพหรือสวัสดิการข้าราชการรักษาที่สถานอนามัยมากกว่าซื้อยากินเองและรักษาแบบพื้นบ้าน กลุ่มตัวอย่างในภาคใต้รักษาแบบพื้นบ้านมากกว่าที่สถานอนามัยและซื้อยากินเอง ขณะที่ภาคเหนือรักษาที่สถานอนามัยมากกว่ารักษาโรคแบบพื้นบ้านและซื้อยากินเอง

การมีสวัสดิการรักษาพยาบาลข้าราชการ บัตรสุขภาพหรือบัตรสงเคราะห์เป็นปัจจัยที่กำหนดการใช้บริการรักษาโรคที่สถานอนามัย ดังนั้นรัฐควรจัดให้ประชาชนมีสวัสดิการรักษาพยาบาลอย่างใดอย่างหนึ่งจะทำให้มีการใช้บริการรักษาโรคที่สถานอนามัยมากขึ้น และควรมีมาตรการในการควบคุมการขายยาอันตรายที่ชัดเจน เข้มงวด เพื่อความปลอดภัยของประชาชนที่นิยมซื้อยากินเองมากที่สุด

4136012 PRPR /M : MAJOR : POPULATION AND SOCIAL RESEARCH;
M.A. (POPULATION AND SOCIAL RESEARCH)
KEY WORDS : FACTORS DETERMINING / BASIC HEALTH SERVICE / UTILIZATION
/RURAL THAI POPULATION

RAJID CHAKREYAVANICH:FACTORS DETERMINING BASIC HEALTH SERVICE
UTILIZATION OF RURAL THAI POPULATION.THESIS ADVISORS:PIMONPAN ISARABHAKDI ;
PH.D., BUPPHA SIRIRASSAMEE ; PH.D. 74 P. ISBN 974-9570-11-7

The objective of this study was to find out the factors which determine the basic health service utilization, namely the use of traditional medicines, purchasing drug for self-treatment and use of local health centers. The predisposing factors are age, sex, educational level, occupation, number of household member and the place of residence. The enabling factors are the characteristics of illness, health welfare and factors concerned with the health service system.

This study used secondary data was derived from the National Survey of Health and Welfare (1996). Regarding the local health staff, the report of Public Health Service Resource (1996) was used. Percentage distribution with Chi-square test and multinomial Logistic Regression was used in this study.

It was found that among the three basic health services-use of traditional medicines-purchasing drugs for self-treatment and - use of local health centers-the most popular choice was purchasing drugs for self-treatment, while the use of local health centers and traditional medicines were second and third respectively. It was found that the elderly preferred to use traditional medicines. Farmers and skilled workers preferred purchasing drugs for self-treatment. People who had mild illnesses preferred purchasing drugs for self-treatment. People who suffered from chronic illness preferred to go to the local health center or use traditional medicine. People who had a health welfare card preferred to use services at the local health center. Also government officials who were on the welfare program preferred to go to a health center. People from the South preferred practicing traditional medicine while people in the North preferred to receive services from local health center.

It is recommended that health welfare services such as the health card and the welfare card should be expanded and distributed to cover everyone in rural areas to increase their use of health centers. Moreover, drug stores which are a major source of health service, should be regulated and supervised for the safety of the people.